

ÀREES DE LLENGUA CATALANA, CASTELLANA I LITERATURA

CONTINGUTS BÀSICS SELECCIONATS DEL CURRÍCULUM OFICIAL PER A L'ADAPTACIÓ DE L'ÀREA

El llenguatge contribueix a construir una representació del món socialment compartida i comunicable i ajuda a la socialització i a la integració social i cultural dels alumnes. L'aprenentatge de la llengua ha d'atendre a la **dobla funció de comunicació i de representació** de la realitat física i social.

L'ús de la llengua és un instrument per a l'aprenentatge de les diferents àrees i serveix, per tant, com a mediador didàctic. En totes les àrees s'apren llengua al realitzar aprenentatges específics.

El domini bàsic de la llengua oral és una condició prèvia per a dominar la llengua escrita; totes dues es donen suport i cal treballar la llengua oral i la llengua escrita en estreta interacció.

L'objectiu últim de l'educació en Llengua i Literatura ha de ser que els alumnes progressin en el domini personal de les habilitats bàsiques e instrumentals de la llengua: escoltar, parlar, llegir i escriure.

L'entorn lingüístic en el que viuen els alumnes, junt amb els factors culturals i socials que el determinen, comporten grans diferències en relació a la competència lingüística, per tant caldrà fer un esforç per propiciar patrons lingüístics que amplïïn las possibilitats de comunicació i inserció social.

Al treballar la llengua hem prioritzat els procediments per sobre del bloc de conceptes. La intenció de poder incidir sobre la funcionalitat del treball de llengua és amb la finalitat de potenciar el bon ús de l'expressió oral i escrita en compte de tenir uns coneixements teòrics que, per aquests tipus d'alumnat, resulten poc funcionals i molt difícils d'aprendre.

Des del nostre punt de vista, els procediments han de constituir les estratègies que els alumnes han de tenir per resoldre les seves necessitats comunicatives escolars i socials. A més perquè a través dels procediments s'accedeix a d'altres tipus de coneixements ja que han de ser aplicables a d'altres àmbits d'estudi com l'adquisició i organització de noves informacions, la planificació de la pròpia activitat, la millora de les possibilitats intel·lectuals, la millora de les possibilitats comunicatives, etc.

Per al treball de la llengua catalana i castellana no hem fet una diferenciació pel que fa a la selecció dels continguts, ja que la major part d'ells són comuns a totes dues llengües. Caldrà doncs treballar els aspectes comuns i diferencials de les dues especialment pel que fa a la part de fonètica, ortografia i lèxic.

1. Llengua oral

Conceptes:

- Necessitats i situacions de comunicació oral en el mitjà habitual dels alumnes
- Característiques de la comunicació oral: nombre i tipus d'interlocutors, moment i lloc de la comunicació
- Intencions comunicatives: expressar sentiments, narrar, descriure, informar, convèncer, imaginar, jugar amb les paraules, etc.
- Formes adients a les diferents situacions i intencions comunicatives: estructura del text i de l'oració, vocabulari, etc.
- Tipus i formes de discurs en la comunicació oral. Estructures textuais bàsiques: narració, descripció, exposició, argumentació, etc.
- La comunicació oral en situacions d'intercanvi verbal: converses, diàlegs, debats, entrevistes, etc.
- Textos literaris de tradició oral: cançons; contes i llegendes populars; refranys, endevinalles, dites populars, etc.
- Elements lingüístics i no lingüístics de la comunicació oral: pronúncia, ritme, entonació, gest, postura, moviment corporal, etc.
- Variants de la llengua oral. Diversitat lingüística en l'entorn immediat: llengües d'immigració, llengües pròpies de certs grups, etc. Diversitat lingüística i cultural a Catalunya i a Espanya. Diversitat lingüística al món.

Procediments:

- Normes i regles pròpies de l'intercanvi comunicatiu: Atenció i escolta; concentració, torns de paraula, adequació de la resposta a les intervencions, etc.
- Comprensió de textos orals en funció de les diferents intencions i característiques de la situació de comunicació
- Interpretació de missatges no explícits en els textos orals: doble sentit, sentit humorístic, missatges que suposen discriminació, opinions, etc.
- Resum de textos orals i/o explicacions
- Comentari i judici personal sobre els textos orals i/o explicacions
- Adaptació de la pròpia expressió a les diferents intencions i situacions comunicatives
- Producció de textos orals de manera estructurada i fent servir formes elementals que donin cohesió al text.
- Memorització de textos orals curts
- Utilització de produccions orals (converses, diàlegs, debats, entrevistes, enquestes, etc.) com instrument per a recollir i organitzar la informació, per a planificar experiències, per a elaborar alternatives i anticipar solucions, per a memoritzar missatges, etc.

Actituds:

- Valoració de la llengua oral com a instrument per a satisfer les pròpies necessitats de comunicació i per a planificar i realitzar tasques concretes
- Respecte per les normes d'interacció verbal en les situacions de comunicació oral
- Flexibilitat al davant de les aportacions dels altres

- Sensibilitat i actitud crítica al davant del tractament de certs temes i usos de la llengua que suposin una discriminació social, sexual, racial o de qualsevol altre tipus
- Valoració dels elements culturals tradicionals de la comunitat que es reflexin en els textos orals
- Interès i respecte per la diversitat lingüística i cultural de la societat en general

2. Llengua escrita

Conceptes:

- Necessitats i situacions de comunicació escrita. El text escrit com a font de plaer, d'informació i d'aprenentatge
- Característiques de la situació de comunicació: Nombre i tipus d'interlocutors, distància en el temps i en l'espai
- Intencions comunicatives: Expressar sentiments, narrar, descriure, convèncer, imaginar, etc.
- Formes adients: Vocabulari, estructura del text i de l'oració, etc.
- Relacions entre la paraula oral i la llengua escrita: Correspondències fonemàgrafies; Accent, entonació i pauses.
- Altres aspectes de l'escriptura i dels textos escrits: Direcció, sentit de l'escriptura, linealitat, distribució en el paper, separació de paraules, marges, etc.
- Diversitat de textos en la comunicació escrita: Textos literaris, poemes, contes; D'altres textos escrits: fulletons, prospectes, receptes, rètols, publicitat, etc.
- Estructures pròpies dels diferents tipus de textos (narració, descripció, exposició, argumentació, etc.) i formes elementals que donen cohesió al text
- La biblioteca. Organització, funcionament i ús.
- Variants de la llengua escrita: Diversitat lingüística en l'entorn més proper,
- Diversitat lingüística a Espanya; Diversitat lingüística en el món

Procediments:

- Comprensió dels textos escrits a partir del propi bagatge de les experiències, sentiments i coneixements rellevants
- Anticipació i comprovació de les expectatives formulades al llarg del procés lector
- Utilització d'estratègies que permetin resoldre dubtes en la comprensió del text (rellegir, avançar, consultar un diccionari, buscar informació complementària, preguntar...)
- Lectura de textos en veu alta amb una pronúncia, ritme i entonació adients al seu contingut
- Resum de textos escrits
- Comentaris i judicis personals sobre els textos escrits
- Utilització de diversos recursos i fonts d'informació escrita (biblioteca, fulletons, prospectes, premsa, etc.)
- Producció de textos escrits en funció de les diferents situacions i intencions comunicatives (narracions, descripcions, etc.) Utilització de l'estructura textual corresponent. Utilització dels procediments bàsics que donen cohesió al text (nexes, connectors, pronoms, temps verbal, puntuar adequadament, etc.)
- Planificació i revisió dels textos escrits.
- Utilització de textos de suport en el procés de producció d'un text escrit (diccionari, fitxes de consulta, textos model, manuals, etc.)

- Producció de textos escrits (resums, guions, esquemes, qüestionaris, cartes, notes, llistes, etc.)
- Incorporació a les pròpies produccions les normes ortogràfiques bàsiques i fer servir suports que permetin resoldre dubtes ortogràfiques (diccionari, fitxes de consulta, llibretes de paraules, etc.)
- Produir textos escrits d'acord amb un guió prèviament establert
- Utilització del llenguatge escrit en la realització de les tasques d'aprenentatge: esquemes, guions, agenda, etc.
- Utilització del llenguatge escrit en la resolució de problemes quotidians: instàncies, impresos, formularis, avisos, etc.
- Utilització del processador de textos per escriure
- Utilització del corrector ortogràfic

Actituds:

- Valoració de la lectura i escriptura com a font de plaer i diversió: formació de gustos personals en l'elecció de lectures. Iniciativa i autonomia en la lectura
- Interès per intercanviar opinions i manifestar preferències sobre els textos llegits
- Actitud crítica al davant de missatges escrits i sensibilitat cap als que suposen una discriminació social, sexual, racial, etc.
- Autoexigència en la realització de les pròpies produccions
- Valoració de la claredat, ordre i neteja en els textos escrits
- Cura en l'ús dels llibres i materials escrits
- Interès per l'ús de la biblioteca i respecte per les normes d'utilització

3. Anàlisi i reflexió sobre la llengua

Conceptes:

Estructures bàsiques de la llengua: Tipus de text i estructures pròpies. L'oració i elements necessaris per a construir una oració simple. La paraula i classes de paraules.

- Vocabulari: Sentit propi i figurat. Famílies lèxiques i camps semàntics
- Ortografia: Ortografia de la paraula. Ortografia de l'oració. Ortografia del text

Procediments:

- Identificació en els textos d'ús habitual els elements bàsics que constitueixen l'oració simple (subjecte i predicat).
- Conèixer les principals classes de paraules i la seva formació (nom, adjectiu, verb, etc.)
- Conèixer les nocions bàsiques sobre com estan formades (variacions de gènere i nombre; variacions de temps, nombre i persona, prefixes i sufixos freqüents, etc.)
- Ús del diccionari

Actituds:

- Valoració de la forma com a mitjà per a aconseguir un millor ús de la llengua
- Apressi per la qualitat dels textos propis
- Acceptació i respecte per les normes bàsiques de la llengua
- Actitud crítica al davant de l'ús de la llengua que suposin una discriminació social, sexual, racial, etc.
- Interès per buscar paraules en el diccionari que facilitin la precisió lèxica.

MATERIALS PEDAGÒGICS A UTILITZAR PER A L'ADAPTACIÓ DE LES ACTIVITATS

Llibres de text de primària. Editorial Cruïlla, Barcanova, etc.

Carpets amb activitats organitzades per blocs de continguts. Departament d'Orientació de l'Institut

Cuadernos de lectura y escritura diversas editoriales.

Alibes, M.D. (1990). "Cómo se hace un cómic". Barcelona. Onda

Grupo Alborán. (1994). "Lengua castellana y literatura". Cuatro libros, uno por cada nivel de la ESO. Madrid. Mare Nostrum.

Camps, A, et al. (1991). "la enseñanza de la ortografía". El lápiz. Barcelona. Graó

Camps, A. (1986). "La gramàtica a l'escola bàsica entre els 5 i els 10 anys". Didàctiques. Barcelona. Barcanova

Cassany, D. (1989). "Describir el escribir. Cómo se aprende a escribir". Comunicación. Barcelona. Paidós

Cassany, D. (1990). "Enfoques didácticos para la enseñanza de la comprensión escrita". Comunicación. Lenguaje i educación, nº 6, pp 63-80

Cassany, D. (1993). "Reparar la escritura". Barcelona. Graó.

Cassany, D. (1994). "Enseñar lengua". Barcelona. Graó.

Colomer, T., Camps, A. (1990). "Ensenyar a llegir, ensenyar a comprendre". Barcelona. Edicions 62.

Pelegrin, A. M. (1982). "La aventura de oír. Cuentos y memorias de tradición oral. Madrid. Cincel.

Badia, D. Vilà, M., Vilà, N. (1985). "Contes per fer i refer. Recursos per a la creativitat". Guix 8. Barcelona. Graó

Badia, D. Vilà, M. Vilà, N. (1988). "Joc de ploma. Propostes per a l'expressió oral i escrita". Barcelona. Graó.

Badia, D. y Vilà, M. (1992). "Juegos de expresión oral i escrita". Barcelona. Graó.

Badia, D., Vilà, M. (1992). "Olivia. Juegos de lengua". Barcelona. Aura. Comunicación Anaya.

Baumann, J.F. (1990). "La comprensión lectora. Cómo trabajar la idea principal en el aula." Madrid. Aprendizaje. Visor.

Bernal, M. (1988). "Primer diccionario". Vic Eumo.

Baur-Traber, CH., et al. (1994). "Juegos de expresión 1 i 2. Educación artística (Dramatización). Madrid. MEC/Mare Nostrum

Del Rio, M.J. (1993). "Psicopedagogía de la lengua oral: un enfoque comunicativo". Barcelona. ICE/Horsori

Escaño, J i Gil M. (1993). "El mapa conceptual. Un recurso para el alumno i el profesor". Aula, 14, pp 77-83

Jolibert, J. (1992). "Formar infants productors de textos". Barcelona. Graó

Roca, N. (1992). "Desarrollo del aprendizaje de la escritura en alumnos i alumnas discapacitados". Comunicación, lenguaje y educación. 16, pp 61-82

Rio, P. (1990). "La radio en el Diseño Curricular). Madrid. Bruño

Solé, I. (1992). "Estrategias de lectura". Barcelona. Graó

Turco descubre truco. Serveis de Cultura Popular. Barcelona Vídeo sobre elementos que intervienen en el mundo del cine (elementos de comunicación verbal y no verbal para transmitir mensajes)

Vallés, A. (1991). "Técnicas de velocidad y comprensión lectora". Madrid. Escuela Española.

Wells, G. (1990). "Condiciones para una alfabetización total". Cuadernos de pedagogía, 179.

Wells, G. (1988). "Aprender a leer y escribir". Barcelona. Laia.

Díez de Ulzurum, A. (1998). "L'aprenentatge de la lectoescriptura des d'una perspectiva constructivista. Activitats per fer a l'aula". Barcelona. Graó.

Huerta. E. matamala, A. "Programa de estimulación de la comprensión lectora". Madrid. Visor.

Rubio, C. "Escriure en castellà". Barcelona. Eumo.

Farràs, N. Garcia, C. "morfosintasi comparada del català i el castellà". Barcelona. Empúries.

Pennac, D. (1993). "Como una novela". Barcelona. Anagrama.

Quaderns de treball. Castellà

- Gimeno, P. et al. (1988). "Tinglado 4. Puesta a punto de la lectura." Barcelona. Teide.
- Huerta, E. Matamala, A. (1990). "Programa de estimulación de la comprensión lectora". Madrid. Visor/Aprendizaje.
- Recasens, M (1990). "Lector". Editorial Nadal
- "Trucos inteligentes". Distribuye Educa/Sallent. Sabadell
- Badía, J. Colomer, R Sánchez, M. (1986). "Tintero". Barcelona. Teide.
Estudio del cómic. Técnicas narrativas I. Técnicas narrativas II. Medios de comunicación. El cuento. (8 quaderns).
- Mesanza López, J. (1992). "Taller de ortografía" Madrid. Casals. (4 quaderns: ortografía de signos de puntuación, ortografía de acentos, ortografía de letras, ortografía de repaso)
- López. C. "Cuadernos el puntal". Teide. (4 Quaderns: lenguaje escrito, ortografía, comentario de textos, léxico).
- Quintanal, J. (1991). "Ortografía eficaz". Madrid. Bruño. (15 quaderns).
- Col.lecció Peix de sabó. Cuadernos de ortografía. Barcanova
- Conceptos ortográficos. Ortografía. Salvatella. (15 quaderns)
- Almazán, I. et al. (1990). Diccionario enciclopédico del estudiante". Barcelona. Grijalbo.
- Rivera, M. (1993). "Mi diccionario". Madrid. Anaya.
- Xuriguera, J.B. (1991). "Los verbos conjugados". Barcelona. Claret.

Quaderns de treball. Català

- Monts, T., capell, F. "Nova ortografia escolar". Salvatella.
- Col.lecció punt i a cap. Ortografia. Sèries groga, verda i vermella. Nadal.
- Rumb 2000. Escritura. (17 quaderns).
- Lector. Nadal.
- Material el Polzet. Barcanova.
- Llibreta d'exercicis autocorrectius. Eumo. (sis llibretes).
- Bau, M. Pujol, M. Rius, A. "Els exercicis d'en Quarc". Editorial: Artis. (5 quaderns: adjectius, articles i preposicions, verbs, determinants i pronoms).

- Badia, D. “Nivell Llindar. 1-2”. Edicions: L’Àlber.
- Lectura eficaç. Editorial: Bruño.
- “El català és fàcil”. Editorial: Castellnou.
- Vacances a Catalunya. Vocabulari en imatges. Departament de cultura.
- Watson, C. “Primera enciclopèdia”. Editorial: Molino.
- Wilkes, A, “llibre de paraules”. Editorial: Molino.
- Interferències ortogràfiques català-castellà. ESO. Crèdit de reforç. Editorial: Cruïlla.
- L’ensenyament de la llengua escrita, nº 335. Escola catalana. Omnium cultural.
- Col.lecció què cal saber? Generalitat de Catalunya. Direcció General de Consum i Disciplina de Mercat. Institut català del Consum.
- Boixaderas, R. Major, M. Roquer, J. (1999). “Hola”. Barcelona. Eumo. Alumnat nouvingut de 10 a 15 anys.
- Quaderns de col.ligrafià. Polzet. Eumo.

Jocs. Castellà

Muñoz,A, (1989). “Cuando el lenguaje se hace pasatiempo”. Madrid. Bruño.

El rey del vox. Educa/Sallent. Sabadell. Definición correcta de palabras.

Telepathy. Diset. Barcelona. Escribir palabras sugeridas por una imagen en un tiempo limitado.

SCRABLE. INTELECT. El Ahorcado. Dicho y Hecho

PARCHÍS ORTOGRÁFICO. Tió, J. Besora, R. Aura comunicació. Barcelona